Notes florístiques de les Illes Balears (XII)

Llorenç GIL, Carles CARDONA, Maria PONS i Lleonard LLORENS

SHNB

SOCIETAT D'HISTÒRIA
NATURAL DE LES BALEARS

Gil, Ll., Cardona, C., Pons, M. i Llorens, Ll. 1999. Notes florístiques de les Illes Balears (XII). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 42: 79-83. ISSN 0212-260X. Palma de Mallorca.

Els autors han trobat *Scolymus grandiflorus* Desf. a Mallorca, novetat per a la flora balear i espanyola, així mateix donen nova informació sobre la corologia d'algunes espècies a les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera.
***Paraules clau**: corologia, Illes Balears, flora.*

FLORISTIC RECORDS FROM BALEARIC ISLANDS (XII). The authors have reported the finding of the *Scolymus grandiflorus* Desf. (*Asteraceae*) in Majorca. This is a new finding as this species has not been previously recorded in the Balearic and Spanish Flora. This work has also provided new information regarding the chorology of species from the islands of Mallorca, Menorca, Ibiza and Formentera.
***Keywords:** chorology, Balearic Islands, flora.*

Llorenç GIL, Carles CARDONA, Maria PONS i Lleonard LLORENS, Laboratori de Botànica, Departament de Biologia Ambiental, UIB, Carretera de Valldemossa km 7,5. 07071. Palma de Mallorca

Recepció de manuscrit: 27-mai-99; revisió acceptada: 7-des-99.

Introducció

La novetat per a la flora espanyola es destaca amb un asterisc (*); i les noves citacions per a la flora d'alguna de les illes amb dos (**). Les ampliacions corològiques dins d'una mateixa illa no duen cap referència particular.

Els testimonis d'herbari de les espècies citades com a noves es troben a l'herbari dels autors, el qual es troba dipositat a la Universitat de les Illes Balears. Els tàxons es relacionen en ordre alfabètic i es citen abreviats com a binòmens.

Anagyris foetida L.

Mallorca: Sa Ràpita (Campos), DD95, a 30 m. N'hem vist un únic exemplar a la vora dels carrers de la zona alta del poble, recentment urbanitzada. La citació representa una ampliació cap al sud de l'àrea de distribució de l'espècie.

Asplenium marinum L.

Mallorca: penya-segats marítims a Es Telègraf (Capdepera), ED39, a 150 m. N'hem vist una vintena d'exemplars a les escletxes de les penyes orientades cap al nord.

Bromus unioloides Humb., Bonpl. & Kunth

Menorca: solars abandonats del polígon industrial d'Alaior, EE92, a 110 m. Aquesta espècie, introduïda d'Amèrica del Sud inicialment com a gespa, era coneguda només a Eivissa i Mallorca, on pareix que augmenten les seves poblacions, sobretot als voltants de Palma.

Carex rorulenta Porta

Formentera: talussos marítims al nord de La Mola, CC78, a 90 m. N'hem trobat una petita població a les parets d'una torrentera. L'espècie havia estat citada a Formentera (Pla *et al.*, 1992) però només es coneixia als talussos de la costa sud de La Mola (Llorens).

Chamaesyce peplis (L.) Prokh.

Formentera: platja de Llevant, CC68, a 2 m. N'hem vist un sol exemplar a prop d'un dels restaurants de la platja.

Cladium mariscus (L.) Pohl

Formentera: torrent de Cala Saona, CC68 a 5 m. Una petita població al fons de la torrentera prop de la platja.

Dittrichia viscosa (L.) Greuter subsp. ***viscosa***

Formentera: Trucadors, CC69, a 7 m; voltants de l'Estany Pudent, prop des Pujols, CC68, a 10 m; voltants de Sant Francesc Xavier, CC68, a 50 m.

És una espècie que durant als darrers anys es troba clarament en procés expansiu de forma que ha vist ampliada notablement la seva àrea de distribució a totes les illes gràcies a la seva capacitat de colonització, principalment de voreres de carretera.

Lathyrus sphaericus Retz.

Formentera: talussos al nord de La Mola, CC78, a 90 m. En vàrem veure una sèrie d'exemplars a la part alta del talús, a la zona on comença la torrentera. Aquesta espècie només es coneixia fins ara a Mallorca i Menorca (Bolòs i Vigo, 1984; Pla *et al.*, 1992) per la qual cosa la citació representa la primera per a Pitiüses.

Limonium biflorum (Pignatti) Pignatti

Mallorca: roquissars litorals a Cala Fiqué (Manacor), DE27, a 20 m. N'hem vist 5 exemplars bastant malmesos probablement per conills. Roquissars litorals a Sa Ràpita (Campos), DD95, a 10 m. A aquesta població el nombre d'exemplars és superior, una vintena, i es troba més ben conservada.

L'espècie era coneguda del nord-est de Mallorca i de Menorca, per la qual cosa les citacions aquí descrites suposen una notable ampliació de l'àrea de distribució de l'espècie.

Linaria simplex (Willd.) DC.

Mallorca: s'Allapassa, DD76, a 110 m. En vàrem trobar una petita població vivint dins alguns pedregams. Aquesta espècie s'havia citada per Porta i Rigo (in Bonafè, 1980) a la Serra de Randa, però des de llavors no se'n troba cap altra indicació. Per tant confirmam la presència de l'espècie a Mallorca i n'ampliam la distribució.

Myosotis ramosissima Rochel subsp. ***ramosissima***

Menorca: arenal de Tirant, EE93, a 10 m. N'hem trobat una població bastant abundant vivint tant als clars del savinar (*Clematidi-Juniperetum turbinatae* (O. Bolòs, Molinier & P. Montserrat) Rivas-Martínez, 1975) com a l'ombra de les pròpies savines.

Otanthus maritimus (L.) Hoffmans. & Link

Menorca: Cala Escorxada (Es Migjorn Gran), EE82, a 3 m. N'hem vist 5 exemplars a la platja.

Aquesta espècie havia estat retrobada recentment a Mallorca (Gil *et al.*, 1996). A Menorca ha de tenir molt probablement una distribució molt localitzada ja que no s'havia citada fins ara ni en les flores antigues (Rodríguez-Femenías, 1904) ni en els estudis més recents realitzats als sistemes dunars més representatius de l'illa (Rita i Tébar, 1990; Tébar *et al.*, 1991).

Phillyrea latifolia L. subsp. ***latifolia***

Menorca: prop de Cala Fustam, EE82, a 40 m; barranc d'Algendar, EE82, a 80 m; Son Bou, EE91, a 30 m; Cala en Porter, EE91, a 20 m; Cales Coves, EE91, a 20 m; carretera a Punta Prima, FE00, a 50 m; Biniancolla, FE01, a 20 m; Binisafúller, FE01, a 10 m; Biniparratx, FE01, a 20 m; Es Canutells, FE01, a 10 m.

Es troba a torrenteres amb una important potència de sòl argilós, on pareix tenir un cert caràcter relictual. La seva àrea de distribució s'estén al llarg de la costa sud de l'illa. Les dues subespècies de *Ph. latifolia* es diferencien bé ja que la subsp. *latifolia* té les fulles més amples, de color verd clar, amb la denticulació regular, també presenta una major fragilitat de les branques tendres i un port més arbori en els exemplars adults, a més de pels distints hàbitats on es poden trobar ambdós tàxons.

Tots els treballs de corologia anteriors (Bolòs, 1986; 1998) citen com a present a Menorca el tàxon *Ph. latifolia* sense distingir-ne la subespècie a la qual es fa referència. Creiem important l'aportació de totes aquestes indicacions ja que pertanyen únicament al tàxon *Ph. latifolia* subsp. *latifolia*, separant-la clarament de les citacions de *Ph. latifolia* subsp. *media* que és present a gairebé tota Menorca.

Així mateix, Rodríguez-Femenías (1904) cita la presència de l'espècie *Ph. stricta*. Llegint la descripció que dóna pareix, principalment per la morfologia foliar, que podria tractar-se de *Ph. latifolia* subsp. *latifolia*, si bé és difícil de confirmar sense haver-hi testimoni d'herbari.

****Sagina apetala* Ard. subsp. *apetala***

Formentera: entre Punta Prima i Cala en Baster, CC68, a 50 m. Als replans de la part alta dels penya-segats n'hem vist una població amb bastants exemplars. Fins ara, totes les cites del gènere *Sagina* de Formentera corresponien a *S. maritima* G. Don (Pla *et al.*, 1992), espècie que viu als talussos al nord de La Mola. Es distingeix d'aquesta espècie per les fulles fortament aristades, els sèpals fructífers erectes a la fructificació i les llavors més petites.

Saxifraga corsica (Duby) Gren. & Godron subsp. ***cossoniana*** (Boiss.) D.A. Webb

Formentera: talussos marítims al nord de La Mola, CC 78, entre els 60 i els 90 m. Malgrat que l'espècie ja és coneguda a aquesta mateixa quadrícula UTM, pensam que val la pena donar a conèixer aquesta citació ja que la zona on l'hem trobada està a alguns km de la localitat on es coneixia originalment i el número d'exemplars és molt més elevat.

Scandix pecten-veneris L. subsp. ***pecten-veneris***

Formentera: Sant Ferran, CC68 a 25 m. Prop de les basses de Sant Ferran, a la vora d'un camp de conreu apareix una població d'aquesta espècie a l'ombra d'una figuera. És la segona citació d'aquesta espècie a l'illa.

***Scolymus grandiflorus** Desf.

Mallorca: camps de conreu de Son Muntaner (Palma), DD68, a 100 m. N'hem trobat una població amb uns 150 exemplars (maig de 1998). Actualment (maig de 1999) la reducció de la població és molt important degut a la construcció d'un camp de golf, de tal manera que només es conserven els exemplars que es trobaven més propers als arbres que no s'han arrabassat.

L'espècie té una distribució mediterrània centre-occidental i es troba a Itàlia, França i Nord d'Àfrica. Bolòs *et al.* (1990) la citen com a present als Països Catalans, concretament al territori ruscínic i Bolòs i Vigo (1995) mostren que l'àrea concreta de distribució es limita a la comarca del Baix Vallespir, d'administració francesa, per tant aquesta indicació correspon a la primera per a la flora espanyola.

****Silene disticha** Willd.

Formentera: camps del cap de Barbaria, CC68, a 45 m. La població d'aquesta espècie és prou abundant a les vores dels camins on

comparteix ambient amb altres espècies d'aquest gènere: *S. gallica* L., *S. sclerocarpa* Léon Dufour i *S. nocturna* L. subsp. *nocturna.*

****Silene nocturna** L. subsp. **nocturna**

Formentera: molí prop del camp de Sa Mira, CC68, a 50 m. Devora les basses que envolten el molí hi ha erms colonitzats per pastures efímeres, és en elles on hem localitzat aquesta espècie. Viu amb *Silene gallica* L. que és notablement més abundant. L'hem trobada també als camps del cap de Barbaria, juntament amb *S. disticha.*

****Stellaria pallida** (Dumort.) Piré

Formentera: talussos al nord de La Mola, CC78, a 40 m. N'hem vist una petita població a les zones més nitròfiles d'aquests talussos.

****Vicia tetrasperma** (L.) Schreb.

Formentera: talussos al nord de La Mola, CC78, a 30 m. Escassos exemplars que viuen a les pastures una mica nitròfiles d'*Helianthemetea guttati* (Br.-Bl. ex Rivas Goday 1958) Rivas Goday & Rivas-Martínez 1963.

****Vicia villosa** Roth subsp. **pseudocracca** (Bertol.) P.W. Ball

Formentera: talussos al nord de La Mola, CC78, entre 20 i 70 m. Viu enfilada a les mates de *Pistacia lentiscus* L., pareix esser una espècie localment abundant.

Viburnum tinus L.

Mallorca: torrent de Magí (Palma), DD68, entre els 65 i els 80 m. N'hem vist una trentena d'exemplars al llarg del torrent que davalla de Son Vida. L'espècie és coneguda aquí i allà a la Serra de Tramuntana, també es troba a Son Servera (Bolòs i Vigo, 1995). Aquesta indicació correspon a la més meridional de l'illa de Mallorca.

Vincetoxicum hirundinaria Medik. subsp. **intermedium** (Loret & Barrandon) Markgraf var. **balearicum** O. Bolòs & Vigo

Mallorca: Cala Blava (Llucmajor), DD 77, a 10 m. Torrent devora el pas de Sa Senyora (Llucmajor), DD85, a 80 m. Ambdues poblacions ocupen uns indrets similars, viuen a ambients ombrívols i lleugerament nitròfils dels replans de les penyes. N'hem vist una trentena d'exemplars entre les dues poblacions. Aquesta espècie es coneixia a Mallorca només a la serra de Tramuntana, si bé la seva distribució general inclou també Menorca, Cabrera i sa Dragonera (Pla *et al.*, 1992).

****Vulpia bromoides** (L.) S.F. Gray

Eivissa: pla de Corona (Sant Antoni de Portmany), CD52, a 120 m. N'hem vist uns quants exemplars als talussos litorals que miren cap a l'illot de Ses Margalides, a les pastures anuals dels clars dels pinars.

Aquesta citació representa la primera de l'espècie per les Pitiüses.

Agraïments

Al Sr. Juan Pedro de Soto Domecq (duc d'Almenara Alta) per autoritzar dues hores de visita a la finca de s'Heretat des Duc al municipi des Migjorn Gran (Menorca). A John Sibole III per la traducció del resum.

Bibliografia

Bolòs, O. de 1986. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans 1*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

Bolòs, O. de 1998. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans: primera compilació general*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

Bolòs, O. de i Vigo, J. 1984. *Flora dels Països Catalans 1*. Ed. Barcino. Barcelona. 736 pp.

Bolòs, O. de i Vigo, J. 1995. *Flora dels Països Catalans 3*. Ed. Barcino. Barcelona. 1230 pp.

Bolòs, O. de, Vigo, J., Masalles, R.M. i Ninot, J.M. 1990. *Flora Manual dels Països Catalans*. Edit. Pòrtic. Barcelona.

Bonafè, F. 1980. *Flora de Mallorca 4*. Ed. Moll. Palma de Mallorca. 444 pp.

Gil, Ll., Tébar, F.J. i Boi, M. 1996. Notes florístiques de les illes Balears (VIII). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 39: 117-128.

Pla, V., Sastre, B. i Llorens, Ll. 1992. *Aproximació al catàleg de les Illes Balears*. Univ. Illes Balears. Palma. 57 pp.

Rita, J. i Tébar, F.J. 1990. Estudio de la vegetación dunar de Menorca (Baleares). *Studia Oecologica*, 7: 33-48.

Rodríguez-Femenías, J.J. 1904. *Flórula de Menorca*. Mahón.

Tébar, F.J., Rita, J. i Rodríguez-Perea, A. 1991. Environmental valuation and state of conservation of the coastal dune systems of Menorca (Balearic Islands, Spain). *Territoires et Sociétés Insulaires. Collection Recherches Environnement*, 36: 417-420.